C8902

Copie

1907 Mai 18

Gh. D. Ouncul este însărcinat să cerceteze lucrarea dlui A. Lăpedatu

(ss) D. Sturdza, I. Bogdan, I. Kalindero, D. Ouncul

La secția istorică
11/5-1907 A Saligni m.p.

Domnule Președinte,

Am onoare a Vă înainta aci alăturatul memoriu cu privire la Reforma ocolară din Moldova de la 1845-6, cu nădăjduirea să binevoiți a dispune să fie cercetat și dacă se va crede de cuviință, publicat în Analele Academiei Române.

Primiți, Vă rog, Domnule Președinte, încredințarea deosebitei mele stime,

ss. A Lăpedatu.

Dsale Domnului
Președinte al Academiei Române.

Copie.

Secțiunea istorică.

8 Iunie 1907

Secțiunea istorică, întrunită astăzi, a admis concluziile raportului, cu adaosul cerut de D. Kalnideru ca autorul să arate pe scurt și mișcarea analogă din Țara Românească.

ss. D. Onciul, I. Bogdan, C. Erbiceanu, Gr. Tocilescu, I. Kalnideru.

Domnilor Colegi,

Lucrarea Dlui A. Lăpădatu: „Reforma școlară din Moldova de la 1847-6", partea Ia, „Lucrările din 1845", înaintată pentru Analele Academiei, se compune din următoarele părți: „A) Expunere Istorică" (20 pagg.), „B) Memorii" (37 pagg. ms. și 4 pagg. tipărite în 4°), „C) Anexe" (în număr de 17, fiecare cu paginație deosebită). Ea este un studiu după acte inedite, din dosarele Comisiunei școlare instituite în 1844, păstrate în colecția de manuscripte a Academiei, din care dosare sunt și memoriile cu anexele ce formează partea cea mai mare a ei.

În expunerea istorică se arată instituirea Comisiunii școlare, aleasă în 1844 de Obștească Adunare a Moldovei, cu însărcinarea de a cercetă starea școalelor și de a face propuneri pentru reformarea lor; și lucrările ei pregătitoare din 1845. Lucrările din 1846, cuprinzând și reforma învățământului, rămân să fie tratate în timpul dorlea memoriu pe care autorul și-l propune.

Memoriile anexate sunt răspunsurile ce Comisiunea, în urma cererii adresate profesorilor, a primit de la profesorii Teodor Stamati, Ion Albineț, Alexandru Costinescu, și Samuschi Bojinca. Memoriul celui din urmă e anexat în foi tipărite, ocoase din „Revista politică și literară" unde D. Lăpădatu le-a publicat mai întâi. Rămâne de deciș dacă dispoziția Regulamentului, că lucrările publicate anterior nu mai pot fi reproduse în Analele (art. 35) are de fie aplicată și în cazul de față.

Anexele conțin programe de cursuri, liste de profesori, catalogage și liste de elevi de la diferite școale, lista personalului

ce au terminat studiile la Academia Mihăileană și au fost numiți în funcțiuni publice, liste de cărți didactice și de operate de învățământ, acte privitoare la învățământ. Anexa 14, un memoriu de la Referendarul învățătorilor publice către Divanul domnesc (19 pagg.), este din 1839 și n'are legătură directă cu subiectul. Autorul nu arată dacă acest act se află deasemenea în dosarele Comisiunei sau dacă este din altă parte. Anexa 17 din „Hărțile Regulamentului" este o scrisoare particulară a lui Bojinca, din 1862, privitoare la pensia sa, deasemenea fără legătură cu subiectul.

Memoriile și anexele cu acte privitoare la lucrările Comisiunei, ar forma mai bine o singură parte, cu titlu de Anexe. Afară de actele cuprinse în Anexe, unele n'au destulă importanță spre a fi publicate: așa sunt catalogele și listele de elevi și eleve, care ocupă 39 pagg. din ms. Această parte a lucrării ar trebui deci redusă, înlăturându-se anexele mai puțin importante și cele fără legătură directă cu subiectul tratat.

În expunerea istorică (Titlul dat acestei părți: „Expunere istorică" nu e necesar) întâlnim cuvinte rău întrebuințate sau rău formate, precum: statificat (pag. 2), singuratic (= solitar, izolat) în înțeles de particular (pag. 10), presionează (pag. 12) sau expresiuni ca în alta aprobare ?, prea în alteratul sunu, întrebuințate în cazuri unde nu se cuteazā textual. În citația: „să se poată în fața obștei Adunări [în sesia] care începea a se deschide (pag. 2), adausul „[în sesia]", făcut de autor, nu e necesar, căci scriitorul se gândea, la deschiderea Adunării, nu a sesiunei. Semnul întrebării după cuvântul derecată (pag. 14), dacă indică îndoială cu privire la forma sau la înțelesul lui, iar nu lectura nesigură (n'ar fi la loc, cuvântul fiind astfel cunoscut în literatură. În note autorul citează dosarele Comisiunii fără nici o altă indicație (n° și fila).

Pe lângă aceste neajunsuri în privința formei, expunerea istorică mai are scăderea de a fi completă, cuprinzând numai lucrările pregătitoare ale Comisiunii, partea principală, privitoare la reforma școlară în sine, lipsește, autorul lăsându-o pentru un al doilea memoriu. Lucrarea ar trebui să fie în unitatea ei întregă, rămânând ca rectificarea și hotărârea dacă aceasta fie împărțită în două memorii.

D. A. Lapedatu, de câtva ani absolvent al Facultăţii de litere din Bucureşti, deşi n'a trecut încă examenul de licenţă, s'a distins până acum prin câteva lucrări istorice de merit, precum: 1) Radul cel Frumos (1902), 2) Vlad Călugărul (1903), ambele lucrări făcute în Seminarul de Istoria Românilor; 3) Manuscrisele de la Bisericani şi Răşca (1906), 4) Damaschini Episcopul şi Dascălul (1906), 5) Episcopia Stefanii (1906), Recensiuni şi articole publicate în revista „Convorbiri Literare", ş. a. Ele îndreptăţesc aşteptarea ca doua ou decenii un muncitor remarcabil în cercetarea istoriei naţionale.

Pentru ca lucrarea de faţă, nu mai putini meritoare, să-l introducă mai bine în rândul colaboratorilor noştri de la Analele Academiei, rămâne de dorit ca ea să fie îndreptată în scăderile arătate şi completată cu partea ce mai lipseşte. Astfel revizuită şi întregită, ea ar putea fi înaintată din nou spre a se publică în Analele.

Raportor,

D. Onciul m.p.